

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

Філософський факультет

Кафедра політології

**«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Заступник декана
філософського факультету
Комаха Л.Г.**

«   » _____ 2017 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ГЕНДЕРНІ ПОЛІТИКИ

для студентів

галузь знань
спеціальність
освітній рівень
вид дисципліни

**0301 Соціально-політичні науки
6.03010401 Політологія
Бакалавр
вибіркова**

форма навчання	денна
навчальний рік	<u>2017/2018</u>
семестр	7
кількість кредитів ECTS	2
мова викладання	українська
форма заключного контролю	залік

Викладачка: Тукаленко Інна Анатоліївна, к.ф.н., доцентка кафедри політології

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__»__ 20__р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__»__ 20__р.
(підпис, ПІБ, дата)

КИЇВ – 2017

Розробниця: к.філос.н., доцентка кафедри політології Тукаленко І.А.

Затверджено

«_____» _____ 2017р.

Зав. кафедри політології

_____ (Цвих В.Ф.)

Протокол № ____ від «__» _____ 2017 р.

Схвалено науково - методичною комісією філософського факультету

Протокол від «_____» _____ 2017 року №__

Голова науково-методичної комісії _____ (Маслікова І.І.)

«_____» _____ 2017року

ВСТУП

- 1. Мета дисципліни** – ознайомити студентів з широкою традицією гендерних досліджень та допомогти оволодіти знаннями про шляхи та засоби забезпечення гендерної рівності в сучасних суспільствах.
- 2. Вимоги до вибору навчальної дисципліни:**
  - А) До початку вивчення цього курсу студенти мають володіти базовими політологічними **знаннями**, розумітися на засадах та принципах взаємодії індивіда – суспільства – держави.
  - Б) **Вміти** застосовувати інформацію та знання в аналізі як суспільно-політичних процесів так і практик повсякденності, що є індикаторами суспільних норм, табу та очікувань.
  - В) **Володіти елементарними навичками** наукового дослідження щодо пошуку, критичного відбору та систематизації інформації як прикладного так і теоретичного характеру.

Анотація навчальної дисципліни: дисципліна «Гендерні політики» належить до переліку дисциплін вибору студентів та викладається у 7 семестрі бакалаврату.

Вивчення «Гендерних політик» є важливим внеском у підваження традиційних меж конвенційного політологічного знання і дає можливість проаналізувати базові постулати класичних політичних текстів деконструючи патріархатні основи конституювання цих засад. В межах курсу студенти ознайомляться із засадничими поняттями та категоріями, що дозволять переосмислити універсальність конструкту «людина» та зрозуміти роль і місце гендера у формуванні особистості й конструюванні суспільних та політичних відносин. Для цього з'ясуємо як співвідносяться «стать» і «гендер», «фемінність» і «маскулінність», «гендерна роль» і «гендерна ідентифікація», «гендерні стереотипи» і «гендерна стратифікація», «приватної» та «суспільної сфери» тощо і як позначаються на суспільно-політичних процесах, політичній участі та політичних рішеннях. Розглянемо історичні та політичні передумови зародження феміністичного дискурсу та охарактеризуємо етапи феміністичного політичного руху й виявимо розбіжності напрямків фемінізму як ідеології. Здійсниморевізію класичної політичної думки і використовуючи феміністичний аналіз продемонструємо мізогінічні ідеї у філософії Аристотеля, Августина та Т.Аквінського, обґрунтуємо патріархатний характер радикальної демократії Дж.Русо та моральної філософії І.Канта. Прослідкуємо еволюцію політик гендерної рівності та детально розглянемо і осмислимо історичні моделі політик забезпечення гендерної рівності в тоталітарних державах. Розкриємо «маскулінність» як предмет гендерних досліджень в цілому, та «menstudies» зокрема. Виявимо значення мови для гендеру та гендера для мови. Вивчимо провідний досвід впровадження/прищеплення культури гендерної терпимості та інституалізації норм і практик гендерної рівності в різних країнах світу. Порівняємо український та світовий досвід на шляху до суспільства гендерної рівності та виявимо особливості нашого шляху й розробимо власні пропозиції для прогресування у побудові такого суспільства.

3. Завдання (навчальні цілі) – опанування студентами основ гендерної теорії, ґрунтуючись на вивченні історії й теорії фемінізму, гендерної проблематики в політичній теорії, історичних моделей гендерного регулювання на прикладі тоталітарних політик, світового досвіду в питанні забезпечення рівності прав чоловіків та жінок... Навчити студентів елементам гендерної експертизи для виявлення та запобігання практикам і намірам, що мають ознаки зичливого чи агресивного сексизму, прямої чи непрямой дискримінації.

4. Результати навчання:

В результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація 4. автономність та відповідальність)		Методи викладання і навчання	Методи оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
	Знати:			
1.1	Об'єкт, предмет, понятійно-категоріальний апарат та методи гендерних досліджень	Лекція	Конспект джерел з коментарями	5
1.2	Напрями розвитку гендерної політики у світі та основні ідеї вітчизняної політичної думки; Історичні моделі політик забезпечення гендерної рівності: гендерні політики тоталітарних режимів (В.Райх, К.Мілет): а) Нацистської Німеччини, фашистської Іспанії б) Радянського Союзу	лекція	аналітична розвідка, есе	5
1.3	Теорію патріархатної влади і механізму її функціонування; засади основних ідеологічних течій фемінізму	Лекція, самостійна робота	Контрольна робота	7
1.4	Становлення та напрями дискурсу гендерної рівності	Лекція, самостійна робота	Реферування джерел з коментарями	5

1.5	Розвиток чоловічих досліджень та моделі маскулінності	Лекція, самостійна робота	Контрольна робота	5
1.6	Основні політичні механізми гендерноорієнтованого політичного процесу та базові нормативні документи із забезпечення гендерної рівності в Україні	Лекція, самостійна робота	Презентація самостійного дослідження, контрольна робота	18
	Вміти:			
2.1	Аналізувати передумови і причини визрівання феміністичного руху та визначати відмінності в межах різних напрямків феміністичної теорії	Лекція, самостійна робота	Реферування з коментарями, есе	5
2.2	Визначати ціннісно-нормативні принципи політичних ідеологій та концепцій, спрямованих на регулювання гендерних відносин й розрізняти особливості «вирішення» гендерного питання тоталітарними та демократичними режимами	Лекція, самостійна робота	Пояснення до конспекту першоджерел, есе	5
2.3	Аналізувати політичні події та процеси з точки зору їх відповідності новітнім стандартам гендерної рівності орієнтуватися в програмах і платформах основних політичних партій та рухів, що впливають на гендерну політику України	Лекція, самостійна робота	Дебати, презентація самостійного дослідження	7

2.4	Вміти кваліфікувати різні тексти (висловлювання та промови, інформаційні повідомлення, нормативні документи, наукові та публіцистичні матеріали...) на предмет наявності в них риторичних ознак зичливого чи агресивного сексизму, прямої чи непрямой дискримінації	Лекція, самостійна робота	Есе, презентація самостійного дослідження	5
2.5	Застосовувати отримані знання в майбутній професійній та громадській діяльності з метою творення суспільства гендерної рівності	Лекція, самостійна робота	Аналітична розвідка	7
	Комунікація:			
3.1	Використовувати знання іноземних мов для аналізу іншомовного масиву професійних текстів, зокрема аудіо та відео матеріалів (електронних лекцій/курсів/диспутів/інтерв'ю тощо) та документальних матеріалів для оволодіння актуальними знаннями, всебічного розуміння предмету дослідження	Лекція, самостійна робота	Реферування з аналітичним коментарем, аналітична розвідка	5
3.2	Демонструвати знання і мислення в дискусійному форматі, беручи участь у професійному обговоренні винесених тем на колоквиумах, дебатах тощо. Презентувати результати порівняльних досліджень з аналізу механізмів впровадження і закріплення гендерної рівності в різних країнах	Лекція, самостійна робота	Презентація самостійного дослідження, есе, участь у дискусії на коловіумі	5

3.3	Оперувати інформаційними засобами, що сприяють у презентуванні результатів дослідження у систематизованому вигляді з використанням інфографіки тощо.	Самостійна робота	Презентації	3
	Автономність та відповідальність:			
4.1	Самостійно знаходити та критично осмислювати науково-публіцистичні матеріали, що демонструють гендерну упередженість чи низьку гендерну терпимість	Самостійна робота	Усі види усних та письмових робіт	5
4.2	Самостійно виконувати усі види контрольних завдань, максимально уникаючи надмірного цитування, прихованих запозичень та інших видів фальсифікатів.	Самостійна робота	Колоквіуми, есе, контрольні роботи, презентації	5
4.3	Бути відповідальними у здійсненні наукових досліджень на всіх його етапах, від підбору джерел до винесення аналітичних суджень. Достовірність, всебічність та максимальна об'єктивованість дослідження мають визначати наукову сумлінність дослідника.	Самостійна робота	Усі види усних та письмових робіт	3

7. Структура курсу: у курсі передбачено 1 змістовну частину. Заняття проводяться у вигляді лекцій. Завершується дисципліна заліком.

Курс в цілому присвячений висвітленню та дискусійному обговоренню таких комплексних питань як: місце гендеру в науковій теорії, вплив феміністичного руху та ідеології на формування нового емансиповчого дискурсу, гендерна парадигма в політологічних дослідженнях.

8. Схема формування оцінки:

Контроль знань здійснюється за системою ECTS, яка передбачає дворівневе оцінювання засвоєного матеріалу, зокрема **оцінювання теоретичної підготовки** – результати навчання (знання 1.1 – 1.6), що складає 40% від загальної оцінки та **оцінювання практичної підготовки** – результати навчання (вміння 2.1-2.5); (комунікація 3.1-3.3); (автономність та відповідальність 4.1-4.3), що складає 60% загальної оцінки.

Критерії оцінювання:

1. Усна відповідь:

5 балів – студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, використовуючи обов'язкову та додаткову літературу
4 бали - студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу. Допускаються несуттєві неточності

3 бали – в цілому володіє навчальним матеріалом, але не демонструє глибини знань, не спирається на необхідну навчальну літературу, Має у відповіді суттєві неточності

2 бали – не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно та поверхово його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань. Має суттєві помилки у відповіді

2. Доповнення / дискусія:

3 бали – доповнення змістовне, ґрунтовне, конструктивно доповнює обговорення теми,

2 бали – доповнення змістовне

1 бал – доповнення містить інформацію, що суттєво не розширює дискусію

3. Конспект першоджерел з коментарями:

4 бали – студент опрацював необхідний текст із цитуванням та відповідними власними зауваженнями та поясненнями

2 бали – студент законспектував текст без цитувань та пояснень

4. Підсумкова письмова робота:

20-15 балів студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, правильно інтерпретує отримані результати, використовує обов'язкову та додаткову літературу, демонструє самостійність, достовірність, незаангажованість проведеного дослідження / письмової роботи, виявляє неординарність мислення та науково обґрунтовує власні припущення та твердження.

14-10 балів - студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу, демонструє самостійність та достовірність проведеного дослідження / письмової роботи. Допускаються несуттєві неточності

9-6 балів - в цілому володіє навчальним матеріалом, але не демонструє глибини знань, самостійності у вирішенні поставлених завдань, не спирається на необхідну навчальну літературу, робота містить суттєві неточності

5-0 балів - не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно та поверхово його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань. Має суттєві помилки в роботі. Демонструє не самостійність у виконанні завдань

Семестрову кількість балів формують бали, отримані студентом у процесі засвоєння матеріалу з усіх двох частин та виконання самостійних робіт

5. Есе, презентація

15-17 балів – студенти цілковито володіють матеріалом, вільно оперують знаннями з курсу та здатні включати їх в ширший науковий контекст. Також студенти мають демонструвати високу ступінь самостійності у виконанні цих завдань та, водночас, ґрунтувати свої твердження на науково-достовірній літературі.

10-14 балів – робота не має високого рівня самостійності, або ж містить неповні обґрунтовані твердження, проте демонструє достатню обізнаність із необхідним обсягом рекомендованої літератури

5-9 бали – робота частково розкриває проблеми та здебільшого реферативна за змістом.

1-4 бали – існують суттєві помилки в роботі, що є наслідком незасвоєння матеріалу. Робота носить компілятивний несистемний характер.

Оцінювання за формами контролю:

Види робіт		Семестрова кількість балів	
		Min – 48 бали	Max – 80 балів
Конспект першоджерел з коментарями		«2» x 4 = 8	«4» x 4 = 16
Есе	Аналітична розвідка-міркування на теми: «гендерне насильство та права людини», «гендер в українській політиці», «гендер в українській політичній науці», «родина: перевизначення материнства і батьківства», «політична заангажованість статевих відмінностей», «створення гендеру» - твір-спостереження...	«10» x 2 = 20	«17» x 2 = 34

Самостійна індивідуальна робота ¹	Презентація результатів порівняльних досліджень гендерних режимів різних країн	«10» x 2 = 20	«15» x 2 = 30
Підсумкова контрольна робота		«12» x 1 = 12	«20» x 1 = 20

¹ у разі відсутності студента на семінарському занятті, розглянуті на семінарі питання відпрацьовуються у письмовій формі. Загальна кількість балів за аудиторну роботу складає 55% від семестрової кількості балів

³ Загальна кількість балів за самостійну індивідуальну роботу складає 50% від семестрової кількості балів, тобто мін. – 24 бали, максимум – 40 балів

Підсумкове оцінювання у формі заліку: підсумкова кількість балів з дисципліни (максимум 100 балів), яка визначається як сума (проста або зважена) балів за систематичну роботу впродовж семестру. Залік виставляється за результатами роботи студента впродовж усього семестру. Таким чином, підсумкова оцінка складається із суми семестрової кількості балів та підсумкової контрольної роботи

При простому розрахунку отримуємо:

	Семестрова кількість балів	ПКР (підсумкова контрольна робота) / залік	Підсумкова оцінка
<i>Мінімум</i>	48	12	60
Максимум	80	20	100

Шкала відповідності:

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59
Зараховано / Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

**СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ І СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ
КУРСУ «ГЕНДЕРНІ ПОЛІТИКИ»**

№ теми	Назва теми	лекції	семінари	С/Р
1	Гендер в науковій теорії. Гендерна соціалізація і гендерна стратифікація	2		6
2	Політична історія фемінізму	2		6
3	Ідеології фемінізму: класифікація за парадигмами	2		6
4	Ревізія класичної політичної думки феміністичним аналізом Гендерна парадигма в політологічних дослідженнях	2		6
5	Історичні моделі політик гендерного регулювання	2		6
6	Політика в інтересах рівності статей.	2		6
7	Формування menstudies. Маскулінність як предмет гендерних досліджень	2		6
8	Гендер і мова	2		6
9	Контрольна робота	1		7
	ВСЬОГО	17	0	55

Загальний обсяг **72 год.**, зокрема:

Лекцій – **17 год.**

Самостійна робота - **55 год.**

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основна:

1. Антологія гендерної теорії. Минск: Пропілеї, 2000. – 384 с.
2. Антологія феміністичної філософії / За ред. Елісон М.Джагер та Айрис М.Янг. – Київ: Видавництво Соломії Павличко «Основи», 2006. – С. 606-616.
3. Брайсон Валери. Политическая теория феминизма. – Москва: Идея-Пресс, 2001. – 304 с.
4. Введение в гендерные исследования. Ч.1 та Ч.2.: Учебное пособие – Харьков: ХЦГИ, 2001; Санкт-Петербург: Алетейя, 2001.
5. Гендер і державна політика. Навчальний посібник. – К.: Основи, 2004.
6. Кімелл Майкл С. Гендероване суспільство. – Київ: Сфера, 2003. – 490 с.
7. Левченко К.Б. Гендерна політика в Україні: визначення, формування, управління: монографія. – Харків: Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2003. – 344 с.
8. Мельник Т.М. Творення суспільства гендерної рівності: міжнародний досвід. Закони зарубіжних країн з гендерної рівності. Друге доповнене видання. – К.: СтилоС, 2010. – 440 с.
9. Мілет Кейт. Сексуальна політика. Київ: Основи, 1998. – 619 с.
10. Основи теорії гендеру: Навчальний посібник. – К.: “К.І.С.”, 2004. – 536 с. // http://gender.at.ua/_ld/1/186_osnovy_teorii_g.pdf
11. Тукаленко І. А. Фемінізм як політичний рух та ідеологія / Інна Анатоліївна Тукаленко. // Політологічний вісник. – 2013. – №1, С. 563-580

Додаткова:

1. Бовуар Сімона де. Друга стать: У 2т. – К., 1994.
2. Бурдье П. Мужское господство // http://accion-positiva.ucoz.es/_ld/0/34...pdf
3. Гендерная реконструкция политических систем. – СПб.: Алетейя, 2004.
4. Гилмор Дэвид. Становление мужественности: Культурные концепты маскулинности. – Москва: «Российская политическая энциклопедия» (РОССПЭН), 2005. – 264 с.
5. Енгельс Ф. Походження сім'ї, приватної власності і держави. У зв'язку з дослідженнями Л.Г.Моргана.-К., 1981.-186с.
6. Коннелл Рэйвин. Гендер и власть. Общество, личность и гендерная политика. – Москва: Новое литературное обозрение, 2015, - 432 с.
7. Коннелл Роберт. На захист маскулінності // І. Незалежний культурологічний часопис. – 2003, Ч. 27. – С.49-69.
8. Марценюк Т. Гендерна рівність і недискримінація: посібник для експертів і експерток аналітичних центрів. – К., 2014. – 65с.

http://ua.boell.org/sites/default/files/downloads/Gender_for_media_print.pdf

9. Міл Джон Стюарт. Поневолення жінок // Міл Джон Стюарт. Про свободу: Есе / Пер. з англ. – К.: Видавництво Соломії Павличко «Основи», 2001. – С. 367-463.
10. Муфф Шанталь. Феминизм, гражданство и радикальная демократическая политика // Введение в гендерные исследования. Ч. II: Хрестоматия.-Х.-СПб., 2001.-С.214-234.
11. Нагель Томас. Рівне ставлення і компенсаторна дискримінація // Філософія права. - К.: Видавництво Соломії Павличко «Основи», 2007 – С. 606-615.
12. Оукин С.М. Гендер: публичное и частное // Гендерная реконструкция политических систем. – СПб.: Алетейя, 2004. – С. 920-945 (Серия «Гендерная коллекция»).
13. Окін Сьюзен Молер. Справедливість і рід // Сучасна політична філософія: Антологія. -К., 1998.-С.448-485.
14. Посібник для журналістів-практиків. «Гендерний погляд -2» // <http://library.fes.de/pdf-files/bueros/ukraine/07730.pdf>
15. Райх Вильгельм. Психология масс и фашизм. Спб.-М., 1997. (с. 59-95 – Гл. II; 121-130 – Розділ «Сексуально-енергетичні основи авторитарної родини»).
16. Райх Вильгельм. Сексуальная революция. Спб.-М., 1997. С. 205-256 (рад. Росії).
17. Рубин Гейл. Обмен женщинами: заметки по политической экономии пола // Антология гендерной теории.-М., 2000.-С.99-113. – Ще: Рубин Г. Обмен женщинами: заметки о «политической экономии» пола // Хрестоматия феминистских текстов. Переводы.-СПб., 2000.-С.89-139
18. Слова чоловіків (1790-1793) / Кондорсе, Прюдом, Гійомар. – К.: Альтерпрес, 2006. – 400 с.
19. Уоллстонкрафт М. В захисту прав жінок // Феминизм: проза, мемуари, листи. – М., 1992.
20. Фрейжер Нэнси. От перераспределения к признанию? Дилеммы справедливости в «пост-социалистскую эпоху» // Введение в гендерные исследования. Ч. II: Хрестоматия.-Х., СПб., 2001.-С.258-288.
21. Христова Г. О., Кочемировська О. О. Позитивні дії в механізмі забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків: міжнародний досвід та українські перспективи. – Харків: Райдер, 2010. 200 с.
22. Хубер Джоан. Теория гендерной стратификации // Антология гендерной теории. – М., 2000.-С.77-98

